

Boerderijnummer	3.3.165
Erfnaam	Erve Groot Loker
Oudste vermelding	1225
Afgebroken	1852, was gelegen omtrent Rijssenseweg 47 (Meengsmans)

Historie boerderij

Het erve Groot Looker stond vroeger omtrent de plek van het huidige Meengsmans (3.3.158). Het was een zeer oude en grote boerderij. Al in 1225 was het een belangrijke boerderij, getuige de notitie die we vonden in het archief Salm-Salm te Anholt bij Vreden in Duitsland: *“Het klooster Vredhena verklaart, dat in tegenwoordigheid van Gerberga, proosdes, Gisla, dekanes e.a. nonnen, Johannes priester en mr. Ernerus e.a. kanunniken, Herimannus de Lon e.a. leken aan Mathias, drost van Diepenheim en zijn vrouw Gertrudis, tegen een jaarlijkse canon van 40 Deventer den. een wekelijkse dienst aan de molen te Honroth te Marckel en de hoeve Lowick in Hedherke in erfpacht heeft uitgedaan”*.

19-04-1331. RAO. Overijsselse oorkonden (ter Kuile) inv.nr 974.

Johannes Elvenjar verklaart ten overstaan van de schepenen van Vreden dat hij van het erve Upperlowic, gelegen in de buurschap Hedrike, aan proosdes, dekanes en kapittel jaarlijks op 11 november van oudsher de jaarcijns in Vreden moet betalen. (Archief Vreden).

1475. Schattingsregister. Lowyck. 2 s., bet. 3 golden r.g.

1602. Verpondingsregister. De Loeck. 8 mudde landes een scheppel, daarvan liggen woeste 6 mudde landes; 1½ daghwerck.

In 1682 is Jonker Spil de eigenaar van het goed.

De naam Lowick (Looker) en Meengs wordt tesamen of door elkaar gebruikt. In het familiearchief van de familie Broeckhuysen vonden we:

een acte van verkoop in 1629 van het erve Grote Lowick of Meijnges; een quitantie voor de betaling in 1696 van de aankoop van het huis op Groot Look; een acte van belening van 1699 door de abdis van Vreden van Johan Heidentreich van Coeverden tot Wegdam met het halve goed Grossen Lowick alias Meijnck te Markelo.

In 1730 lenen Gerrit Beckers en Henrickjen ter Look f 78 van zijn zwager en haar broer Albert ter Look.

1737. Archief Groot Leuvelink. Huwelijkscontract Wolter Oldenhof en Harmken ter Look.

In 1754 wordt er een maagscheiding opgemaakt wegens het overlijden van Hermken ter Look. Weduwnaar Wolter ter Look zal hertrouwen met Hermken Immink. De nagelaten kinderen zijn Jan den oudsten, Jan den jongsten, Geertruid, Hendrine, Dyne en Jenneken. Zij krijgen ieder voor moederlijke goed f 25,-. De zonen nog ieder een kiste en een gust beest en de dochters een koe, een paar linnen bedden, 20 ellen linnen, f 15,- tot baate van een swart bruitkleet en een kiste.

In 1761 vindt er verlenging plaats van een geldlening welke in 1734 was afgesloten met als onderpand het erve en goed Lowick of Look alias Meinck. Eigenaren zijn de Hoogwelgeboren Gestrenghe Heer Joan Otto van Broeckhuysen, capitain ten dienste der Nederlanden, en zijn vrouw de Hoogwelgeb. Vrouw Margareta Elisabeth op ter Berge, de Heer en Mevr. van Sourenberg, en de Hoogwelgeb. Freulins Geertruit Margareta van Coeverden en Anna Margareta van Coeverden tot Wegdam.

1768. Testament van freule van Coverden. Met een acte van consent om te testeren over het halve erve Grote Look.

1773. Stukken betreffende de voorgenomen verkoop van o.a. het erf Groot Look in Herike. J.H. van Coeverden voert aan dat hij eigenaar is van dit erf; het erve Lowick of Look is afkomstig uit de boedel van zijn tante.

1773. Rijksarchief Arnhem. 0521 Archief familie Broeckhuysen. Inv.nr 215.

Verkoopconditien van het erve Groote Loock te Harke, toebehorende aan de erven van Van Coeverden:

De respective eygenaren zijn voornemens op vreydag die wesen sal den 5 November deses jaer 1773 des morgens ten tien uren binnen Goor ten huuse van Jan Roelof Jalinck in den Denneboom public te doen insetten en veertien dagen daerna zijnde den 19 derselve maand November wederom binnen Goor in den Denneboom bij Jan Roelof Jalinck des morgens om tien uren finael bij publicque veilinge te verkopen (en wel op sodane conditien als op den dag der insate en op den dag der finale soo hier voren bepaalt sullen worden voorgehouden, eger iemand begerig zijnde deselve eerder te zien kan zig dagelijks vervoegen op den huuse Nijenhuis bij

Diepenheim en bij Jan Roelof Jalinck in de Denneboom binnen Goor en mede tot Rijssen bij Derk te Lintelo in den Engel alwaer deselve van nu voortaan dagelijks te zien zijn) o.a. de navolgende ongerede goederen: Het halve alloudiale erve Grote Look genaamt in de boerschap Harke gerigts Kedingen.

Alle dese voorschreven landereijen en goederen sullen worden verkogt met haere raden en onraden, lusten en lasten, regten en geregtigheden soo als sulks breder bij conditien te zien is sullende dese drie agter eenvolgende sondagen en wel op den 17, 24 en 31 October eerst komende worden gepubliceert en geasligeert.

Den eenen segt den anderen voort.

Het halve erve genaamt de Grote Look gelegen in den gerigte van Kedingen Carspel Marculo Boerschap Harke met alle desselfs ab- en depentien, lusten en lasten, raden en onraden, regten en geregtigheden soo als door de meyer gebruikt wordt en soo als blijft na aftrek der voorenstaande landerien bij nr 4, 5 en 6 bepaalt behorende de andere halvescheidt aan den Heer van Coeverden tot Wegdam en wel voornaamelijk in zoo verre het lheen is aan den vrij wereldlijcken en Hoog Adelijken Stifts Vreden soo als uit de bij gevoegde copie sub A te sien.

Verders beswaart met de thiende daarin vermeldt, den jaarlijksen thins soo het Stift Vreden daaruit is trekkende, word jaarlijks betaalt met f 1-10. Het erve betaalt thans in de Heeren lasten Ord. Verp. f 23, Cont. f 17 en vuurstede f 3.

Verders bestaat het erve in de volgende landerien:

1. Drie stukken digt bij den Podt naast Claas Brinkers landt, sijnde tiendbaar, circa groot 12 schepel.
2. Drie stukken digt bij nr.1 tussen Bartels en Coelman, sijnde tiendbaar, groot 12 schepel.
3. Een stuk den Schreibelt genaamt hebbende aan wedersijden Claas Wennink landt, sijnde tiendbaar, groot 4 schepel.
4. Een stuk landt de Vrije Zijdt genaamt tussen Claas Wennink en de gemeente, sijnde tiendvrij, en groot 4 schepel.
5. Een stuk den Gaarden genaamt tussen Kampers en Tonis Coelman, sijnde tiendvrij, en groot 4 schepel.
6. Een kamp na den Harker Esch schietende na den Esch en het zoo genaamde Laar, sijnde tiendvrij, en groot 28 schepel.
7. Een stuk 't Lange Stuk genaamt gelegen in den Esch hebbende aan wedersijden het landt van Wursink, sijnde tiendbaar, en groot 4 schepel.
8. Een stuk het Lange Stuk genaamt gelegen in den Esch tussen Bekkers en Leemsmaker, sijnde tiendbaar, groot 4 schepel.
9. Een stuk den Hasenkotte genaamt gelegen in den Esch tussen Voorzank en Worsink hare landerien, sijnde tiendbaar, en groot 5 schepel.
10. Een stuk genaamt in de Bentewert gelegen in den Esch hebbende aan wederzijden Bekkers landt, sijnde tiendbaar, en groot 4 schepel.
11. Een stuk in den Esch tussen Wiemerink en Wursink, sijnde tiendbaar, groot 4 schepel.
12. Een stuk boven in den Esch tussen Vrielink en Immink, zijnde tiendbaar, en groot 4 schepel.
13. Een stuk het Korte Stuk genaamt gelegen in den Esch tussen Graven Harmen en Koelman, sijnde tiendbaar, en groot 1 schepel.
14. Een stuk het Kleine Stuk genaamt gelegen in den Esch tussen Nijhuis en Wiemerink, sijnde tiendbaar, groot 2 spint.
15. Een stuk in den Esch tussen Welmers en Wursink, sijnde tiendbaar, groot 2 spint.
16. Een stuk gelegen in den Esch ter zijden Kruiders landt, zijnde tiendbaar, groot 6 spint.

Totaal 92 schepel 2 spint.

Sijnde dit geheele erve waarvan den Heer van het Wegdam toekomende hetgeen lheen is en de boer of bouwman is alle jaar van de pagt los. Onder dit erve behoort nog 5 dagwerken hooilandt in de Harker Meden gelegen.

In 1774 geeft de Heer Putman aan dat hij van de Heer van Coeverden tot Wegdam heeft aangekogt het halve erve en goed het Look of Lowik voor f 3035,-.

In 1780 leent vrouwe Margaritha Elisabeth op den Berge, wed. van den Hoogwelgeb. Heer Jan Otto Baron van Broekhuisen, f 2000,- met als onderpand te verbinden de halvescheid van de Grootte Look.

In 1781 geeft Wolter ter Look het versterf aan van zijn vrouw en dat daardoor op hem is vererft het ¼ part van het plaatsjen Kobben.

Tevens geeft Wolter aan van de erfgenamen van Harmen Vinkers te hebben gekogt het halve plaatsjen Kobben voor f 300,-. Wolter verkoopt het Kobben dan ook aan Jan Poel voor f 750,-.

Bovendien koopt Wolter in 1782 van mevr. van Broekhuisen voor f 3000,- de halvescheid van de plaats de Looker.

En in datzelfde jaar koopt hij de andere halvescheid betreffende de lheenroerige percelen, van de heer Putman, eveneens voor f 3000,-.

Wolter leent daarom f 3000,- van de Diaconie van Bathum met als onderpand:

Het huis, hof en schuure geheten Look, het Laer groot 8 mudde lands allodiael en tiendvrij, bovenin den Harker Esch een stuk lands allodiael dog tiendbaar, een stuk land voor in den Esch groot 2 spind het Korte Stuk genaamd tiendbaar, het Kleine Stuk groot 3 spind tiendbaar, een stuk groot 1 mudde genaamt het Lange Stuk tiendbaar, de koeweide voor het Laer, 4 dagwerk hooyland in het Stokkumer Broek en 5 dagwerken hooyland in de Harker Meene.

Tevens wordt als onderpand genomen de volgende, aan het Hoogadelijke stift Vreden, leenroerige percelen: een gaarden bij het huis, voor op den kamp een mudde land de Vrije Zijt tiendvrij, op den kamp den Gaarden genaamd groot 6 schepel tiendvrij, midden op den kamp 3 stukke groot 3½ mudde lands tiendbaar, agter op den kamp 2 mudde lands tiendbaar, in den Harker Esch een stuk lands het Lange Stukke genaamd tusschen Worsink land gelegen groot 1 mudde tiendbaar en 2 dagwerken hooyland in de Harker Meen de Meengs Maete genaamt. Bovendien leent Wolter nog f 2000,- van den coopman Hendrik Gerhard Jalink en vrouw Johanna Cronenberg te Deventer.

In 1799 laat Wolter, 83 jaar oud, zijn testament opmaken. Universeel erfgenaam is zijn jongste zoon Jan gehuwd aan Teune Worsink. Zijn ongehuwde dogter Diena zal in het huis kunnen blijven wonen en er zal voor haar een spint lijn gezaaid worden. Ook worden nog genoemd zijn oudste zoon Jan op den Pot wonende en Hendrina gehuwd aan Jan Immink en Geertruid gehuwd geweest aan Jan Pascher.

In 1799 koopt Jan ter Look, die ca 10 jaar op Kerkemeyer woonde, voor f 850,- van Hendrik Jan Meyers en Jan Heylersig de Louwink (!) (=Loker) tiende. Achteraf kan hij dit niet betalen en gaat de koop niet door. Hij heeft echter al wel de 50e Penning hierover betaald en hij dient daarom bij de provincie een verzoekschrift in om dit terug te krijgen.

In december 1805 wordt er een maagscheidng opgemaakt wegens het overlijden van Jan ter Look. Moeder Teune zal hertrouwen met Jannes Plasman. De nagelaten kinderen zijn Harmen, Berent Jan, Jan Hendrik en Jenneken. Zij krijgen ieder voor vaderlijke goed f 25,- en een kiste. Harmen nog een gust beest en Jenneken een bedde met toebehoor. Tot onderpand van het beloofde word gesteld de Looker tiende dewelke van Heilersig is angekocht.

Inventaris: Het erve Look met huis, schuure, bouland en weiland, 3 paarde, 4 koeyen en 5 kalveren, wagens en ploeg en boumansgeritschap, 1 varken en den inboedel des huises. Totale waarde f 4820,-. De totale schulden bedragen f 4500,-.

In 1806 verkopen Jannes ter Look (= Plasman) en vrouw Teune van de Worse voor f 100,- aan Jan Hendrik te Wurse een stuk land, het Gaarden Stukke genaamd, en een hooyland groot een half dagwerk beide te Harke gelegen.

Jannes en Teune verkopen eveneens in 1806 voor f 200,- de tiende gaande uit het erve Look aan Berent Helleman en Jan Sentman.

In 1807 wordt er een huwelijkscontract opgemaakt tussen Wolter Stoelhorst en Jenneken ter Look, beiden nog minderjarig. De moeder van Jenneken, Teune, zal de gehele boedel met de bouwerije overdoen aan het nieuwe paar. Financieel is het de laatste jaren niet goed gegaan, want de boedel van Teune is voor weinig tijds geleden verkocht om de schulden te betalen en moeder was ook niet in staat om haar kinderen voor moederlijke goed te bewijzen. Voorts zijn nog in huis de 3 andere broers te weten Harmen, Berend Jan en (Jan-) Hendrik. Zij dienen in eten, drinken, linnen en wollen te onderhouden worden en zij krijgen als ze 18 jaar worden ieder een 2-jaarg koebeest. Bruids oom Jan Hendrik Worsink geeft ten huwelijk meede een hooymaate van 1½ dagwerk, 't Slag genaamd, gelegen bij Slag Jans aan 't Vlier, hetwelk hij onlangs van bruids moeder had angekocht. Moeder Teune zal in huis blijven en voor haar zal een spint lijn gezaaid en in huis voor haar bewerkt worden en jaarlijks een mudde rogge.

In 1808 koopt Johannes Brinkhuis te Deventer voor f 4080,- bij executoriale verkoop het erve en goed de Look van Jannes Plasman en Teune Worse.

Waarschijnlijk zijn al de voorgaande aankopen de bewoners te hoog gegrepen, want vanaf dan gaan de zaken op de Looker slecht (er kunnen mogelijk ook andere oorzaken zijn geweest). Uiteindelijk moeten in 1808 Jannes Plasman en Teune Worse hun boerderij verkopen. Nieuw eigenaar wordt dan Johannes Brinkhuis.

Het was toen nog een aanzienlijke boerderij gezien de veestapel op dat moment van 2 merries, 1 merrie veulen, 4 koeien, 2 vaarzen en 5 kalveren.

Begin 1800 was het dus nog een redelijk grote boerderij met bijna 17 hectare grond en een gebouw dat tot de grootste van Herike behoorde. Het was voor 1822 door Brinkhuis in eigendom overgedragen aan Jan Wessel

Schutte in Deventer. Deze deed in 1837 de boerderij in de openbare verkoop. Een groot gedeelte van de grond (10 hectare) werd aangekocht door de Goorse winkelier Jan Nolte die het later weer aan verschillende partijen doorverkocht. De boerderij zelf met de omliggende grond (bijna 4½ hectare) werd aangekocht door buurman Kovelham op Meengs (3.3.160). Kovelham verhuurde de boerderij eerst, maar ging in 1852 over tot afbraak van de gebouwen.

In 1842 koopt Jan Meengs van winkelier Jan Hendrik Nolte te Goor de gehele ware van het erve Look in Herike. Op een van Nolte overgenomen stuk grond stichtte Kovelham van de boerderij Meengs in 1837 een huisje. Het stond aan de weg die tegenover de Looker de berg op gaat en dan zo'n 100 meter vanaf de Rijssenseweg, links van de zandweg. Dit pand werd echter in 1850 al weer gesloopt. Ter plekke stond nog vele jaren een put die aan dat huis herinnerde.

Bewoners:

► Oudstbekende bewoner op de Looker is Hermen ter Loocke, wiens dochter Jacobjen ter Loocke de opvolgster werd en in 1682 trouwde met Jan Tijmans uit de Achterhoek (Markelo buitengebied 1.3.240). Jan en Jacobjen kregen 8 kinderen waarvan oudste dochter Henrickjen (*1683) de opvolgster werd.

► Henrickjen te Loicker (*1683) trouwde in 1705 met Jacob Vinckers (1670-1719) van Vinkert (3.2.160). Na het overlijden van Jacob hertrouwde Henrickjen in 1720 met buurtgenoot Gerrit Beckers (*1681) van de Bekker (3.3.120). Jenneken (*1721) uit het tweede huwelijk trouwde met de weduwnaar Lucas Aaftink in Elsen, Dersken (*1723), ook uit het tweede huwelijk, trouwde ca 1745 met Jan Ovink uit de Achterhoek (Markelo buitengebied 1.3.250) en stichtte de boerderij Slagman (3.3.180); de jongste dochter uit het eerste huwelijk Hermken (*1713) werd de opvolgster.

Interieur boerenwoning anno 1935 met open vuur

► Hermken ter Lockers (1713-ca1753) trouwde ca 1736 met Wolter Oldenhof (*1716), afkomstig van de boerderij bij de Oldenhof. Wolter hertrouwde in 1754 met Hermken Immink (1719-1781) de weduwe van Harmen Vinkers. Uit deze huwelijken werden in totaal 11 kinderen geboren: Jan (*ca1737) trouwde in 1773 met de weduwe Jenneken Overbeek en ging op Herberg de Pot (3.3.270) wonen, Geertruit (*ca1739) trouwde met Jan Paaschers, Hendrina (*ca1741) trouwde met Jan Immink, enkele kinderen overleden jong; jongste zoon Jan ter Looker werd uiteindelijk de opvolger.

► Jan ter Looker (1752-ca1805) trouwde in 1789 met Teune ter Worse (1763-1820) afkomstig van de Worse (3.3.130). Het echtpaar boerde de eerste 8 jaar van hun huwelijk op Kerkemeyer in de Achterhoek

(Markelo buitengebied 1.3.391). In 1805 hertrouwde Teune met Jannes Plasman (*1775). Deze echtparen maakten de teloorgang van de Looker mee.

Uit het eerste huwelijk werden 4 kinderen geboren: Harmen (1791-1819), Berend Jan (1795-1860) die in 1831 in Rijssen trouwde met Jenneken Ruttink en Jan Hendrik (1801-1851) die als vrijgezel met z'n zuster Jenneken mee ging en in Neede overleed en Jenneken die de opvolgster werd.

► Jenneken ter Loker (1792-1838) trouwde in 1807 met Wolter Stoelhorst (1783-1840). Echter op dat moment was de boerderij al geheel verlopen. De bezittingen bedroegen toen 4820 gulden, terwijl de totale schulden 4500 gulden beliepen. Moeder Teune de Worse had zelfs al een deel van de inboedel moeten verkopen om wat schulden te kunnen voldoen.

Jenneken en Wolter hielden het dan ook niet lang vol en omstreeks 1822 vertrokken ze om, na wat omzwervingen, terecht te komen op de Oude Pot (3.3.260).

► Opvolgende pachter, eerst van eigenaar Schutte en daarna van Meengs, werd toen Jan Vrugink (1779-1831), geboortig uit Ruurlo en in 1805 in Lochem getrouwd

De burens van de Pothoek op reis naar Schiphol. Knielend van L.n.R.: Jan Willem Jansen, Frederik Harmelink, Albert Nijmeyer (de Bute), Albert Nijmeyer, Jan Hendrik Zeendam, Frits Oosterkamp, Jan Nijmeyer en Jan Scholte in 't Hoff. Tweede rij: Kamp sr, Gerrit van Campen, Reintje Nijmeyer, Hermannus Scholten, Mies van Campen, Arend Hammers, Hanna Scholten, Jenneke Scholten, Hanna van de Berg, Hanna Elkink, Dika Rensen, Gerrit Hendrik Smit, Dika Smit, Jenneke Oosterkamp, Hanna Jansen, Gerrit Jan ter Welle, Dina Brinkmans, Dina Hammers, Mina Harmelink, Berend Jan Smit en Jan Brinkmans. Vier vrouwen achter Dika Smit en Jenneke Oosterkamp: Dina Nijmeyer, Aaltje Smit, Gerritje Smit en Gerritdina ter Welle. Derde rij: Jan Willem Elkink, Jan Smit, Dina Elkink, Naatje Leeftink en Gerrit Hendrik Leeftink. Vierde rij: Hendrik Jan Elkink, Hendrik van de Berg, Gerrit Hendrik Scholten en Geesje Slomp. Bovenste rij: Johan Nijmeyer, Jan Tjoonk, Mina Nijmeyer en Frits Slomp

met Henders Klein Hiddink of Leunk (1783-1860) uit Exel. Bij haar huwelijk bracht Henders haar moeder Hendrika Klein Hiddink (1760-1829) mee. Het echtpaar woonde eerst in Exel en op de Borkeld (erve Bolink) voor het zich hier omstreeks 1822 vestigde.

Jan en Henders kregen 4 kinderen: Evert (1811-1835) die op 24-jarige leeftijd overleed, Gerritdina (1814-1817) die slechts 2 jaar oud werd, Gerritdina (1819-1886) die in 1847 trouwde met Jan Hendrik Oldenhof (3.3.330) en de oudste zoon Arend Vrugink (1808-1876) die de opvolger werd en in 1836 trouwde met Janna Ebbekink (1809-1877) van Pongershutte (Markelo buitengebied 1.3.270). Omstreeks 1850 vertrok de familie Vrugink naar een nieuw boerderijtje (3.3.400) op de markegrond en nam de boerderijnaam de Looker daar mee naar toe.